

Aquests poetes pertanyen a l'anomenada època arcaica de la Grècia antiga (VIII-VI aC). Què la caracteritza?

—Coneixem la Grècia antiga sobretot per l'època clàssica, quan es crea la democràcia, apareix el gènere de la tragèdia, hi ha la guerra del Peloponès entre Atenes i Esparta... L'època arcaica, molt més desconeguda, és important perquè és quan es creen les bases del que vindrà després. És quan neixen les polis gregues, cadascuna amb les seves lleis, el seu exèrcit... De l'època arcaica, en tenim pocs documents: aquests poemes i uns quants altres, alguns textos filosòfics... Abans de l'arcaica, hi ha el que s'anomena l'època obscura. Homer estaria al final de l'obscura i al principi de l'arcaica.

—Destaca que la poesia lírica grega és l'única de la història que no té tradició.

—Tota la poesia posterior, tant pels temes com pels recursos poètics i mètrics, sempre es fonamenta en algun precedent. Si Baudelaire escrivia amb estrofes, d'alguna manera és perquè abans d'ell hi escrivia Petrarca, i abans ja hi escrivia Horaci, i encara abans ja hi escriviens els lírics grecs com Arquíloc i Safo. Com s'explica, però, que aquells lírics escrivissin en estrofes? Homer no hi escrivia. Per a nosaltres, una estrofa és un concepte purament textual, però probablement, quan es van escriure aquests textos, l'estrofa era una espècie de moviment del cos que feien els dansaires. Hi havia estrofes perquè, com que els poemes s'acompanyaven de música i dansa, hi havia una coreografia.

—Com i on solien recitar-se o cantar-se aquests poemes?

—Alguns en festes públiques de caire religiós. Altres, com els de Píndar, en festes també públiques per celebrar la victòria d'algun atleta en una olimpíada. En general, els textos d'aquest llibre es recitaven en festes privades, en banquets de gent benestant. Podien acompanyar-se amb instruments de corda (és el cas de Safo, Alceu o Anacreont) o amb flauta (és el cas de la lírica d'aquest llibre). La distinció és important perquè el primer tipus de lírica podia ser interpretat per l'autor del text

Joan Ferrer Gràcia

«Per què els lírics grecs escrivien en estrofes, si Homer no hi havia escrit?»

Joan Ferrer Gràcia (Berga, 1965) ha fet en pocs anys dues traduccions imprescindibles de la literatura grega arcaica. Primer va ser *De Tales a Demòcrit. El pensament presocràtic. Fragments i testimonis*. I, ara, és el torn de *Poesia lírica grega. D'Arquíloc a Teognis*. Tots dos publicats per Edicions de la ela geminada.

Entrevista de Pere Antoni Pons

Poesia lírica grega. D'Arquíloc a Teognis

Traducció i introducció:
Joan Ferrer Gràcia
Edicions de la ela geminada
Girona, 2016

mentre que, en el segon, l'autor necessita un esclau que toqués la flauta.

—La majoria de poemes són fragmentaris. Com han arribat fins als nostres dies?

—De temples sencers no ens n'ha arribat ni un, i moltes estàtues estan mutilades. Del text d'un líric grec, en devien circular poques còpies, i estaven en paper —un material fràgil—, i moltes es guardaven a la Biblioteca d'Alexandria, que es va cremar... Si ens han arribat és per tradició indirecta, a través de citacions trobades en obres d'autors antics que els van poder llegir i que, pel que fos, en van citar algun fragment. Hi ha excepcions: Píndar i les elegies de Teognis ens han arribat més complets.

—Quins temes tracten aquests poetes?

—Els grans temes de la literatura universal: l'amor, la mort, el pas del temps... En realitat depèn de cada autor. Quan el poeta feia de soldat, com Arquíloc, la vida militar i les exhortacions al coratge són molt presents. Si era un aristòcrata com Teognis, que va ser desposseït de béns per la revolució democràtica, hi ha ressentiment social. I si va ser, com Hipòanax, desterrat per raons polítiques i obligat a viure en la misèria, hi trobem descripcions de la gana que té i del fred que passa.

—Quin ha estat el repte més difícil a l'hora de traduir aquests textos?

—Quan un fa les coses amb passió deixen de ser difícils. He traduït aquests textos per la senzilla raó que no existien en català i volia que hi fossin. Pel que fa al llenguatge que he emprat, per a mi la referència és Carles Riba i les seves traduccions de les tragèdies i de l'*Odissea*. Els meus poetes de l'ànima són, a més de Riba, March, Carner i Foix. Per tant, el meu català deu sonar una mica, guardant les distàncies, a tots ells.